

Bir Dağ Nasıl Söylerse Öyle: Cahit Zarifoğlu,
haz. M. Fatih Andı, Hüseyin Yorulmaz,
İstanbul: Hat Yayınevi, 2017, 9786056464096, 359 s.

Berna Terzi*

Cahit Zarifoğlu, sahip olduğu edebi yetenek ve estetik bakış ile olduğu kadar inanç özü ile yoğrulmuş fikir dünyası itibarıyla da edebiyatımızda dikkat odağı olmuş isimlerden biridir. Zarifoğlu, sadece şiirleriyle değil tüm edebi eserleriyle belli bir fikri duyarlılığı ve değerler sistemini temsil etmiş, bu temsil gücünün ona verdiği icazet ile yaşadığı devirde ve hatta günümüzde edebiyat ortamlarında olduğu kadar toplum üzerinde de derin tesirler uyandırmıştır. Bununla birlikte şairin tesir gücünü ve daha da önemlisi kimliğini yalnızca edebi sahaya hapsedmek ve onu yalnızca edebi bir ortam üzerinden okumak, çok yönlü özellikleri haiz Zarifoğlu'na yapılacak büyük bir haksızlık olacaktır. Zira Zarifoğlu edebi kimliği ile birlikte Kudüs'ten Afganistan'a İslam diyarlarının mertleriyle mertlenen bir mütefekkir ve aynı zamanda fikriyatını olabildiğince yaymaya gayret eden bir aksiyon adamı olarak hâlâ dipdiri bir şekilde karşımızda durmaktadır. M. Fatih Andı ve Hüseyin Yorulmaz'ın ortak çalışmaları ve Zarifoğlu membandan nasiplenmiş muhtelif şair, yazar ve araştırmacıların katkılarıyla ortaya çıkan *Bir Dağ Nasıl Söylerse Öyle*, işte tam da bu bütüncül bakış açısıyla Zarifoğlu'nun çok çeşitli veçhelerini aydınlatan geniş çaplı bir çalışmadır.

İçinde bulunduğumuz yıl, Cahit Zarifoğlu'nun vefatının otuzuncu yılıdır. Zarifoğlu'nu vefatının otuzuncu yılında anmanın ve onun günümüzde hâlâ takip edildiğini ifade etmenin en anlamlı yollarından biri olan bu çalışma, aynı zamanda zarif şaire olan sevgi bağının yansımaları ve vefa borcunun edası hüviyetindedir.

Zarifoğlu'nun *Özgürlüğe Doğru* adlı şiirinin “Sen gönlünü yukarıya bil/ Bir dağ nasıl söylerse öyle söyle/ Bir dağ nasıl inilerse başla öyle” dizelerinden il-

* Arş. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul/Türkiye, bterzi@fsm.edu.tr, orcid.org/0000-0002-3169-9171

hamla adlandırılan *Bir Dağ Nasıl Söylerse Öyle* adlı çalışma, M. Fatih Andı'nın *Sunuş*'u ile başlıyor. Zarifoğlu şiirinin temel motiflerinden birinin dağ imgesi olduğunu belirten Andı, Zarifoğlu'nun kendini ifade ederken de dağ motifine sıklıkla başvurduğuna ve bunu bir "yükseklik ve tekebbür" ifadesi değil "bir tevazu ve içiyle hâlleniş" imkânı olarak kullandığına dikkat çekerek çalışmanın tesmiye serüveni hakkında bilgi veriyor.

Andı'nın ardından Hüseyin Yorulmaz, *Zarif Bir Hayatın Menzilleri* başlıklı yazısıyla Zarifoğlu'nun yaşamöyküsünü aktararak şairin memleketi, ailesi, çocukluğu, eğitim hayatı, askerliği, hayata, şiire ve edebiyata bakışı, zevkleri, amaçları, davası, sanatkârlığı, edebi faaliyetleri, insanlığı, çocuk sevgisi, dostlukları, hassasiyetleri ve vefatı hakkında panoramik ve kronolojik bir dikkatle bilgi veriyor. Aynı zamanda Zarifoğlu'nun hayatından bazı hatıralar ile de zenginleştirilen Yorulmaz'ın bu kapsamlı ve kuşatıcı yazısı, Zarifoğlu'nu tanımak isteyen dikkatler için yoğunlaştırılmış bir bilgi kaynağı hüviyetindedir.

Çalışmanın en dikkat çekici kısımlarından biri M. Fatih Andı, Hüseyin Yorulmaz ve Mustafa Aydoğan'ın, Rasim Özdenören ile Cahit Zarifoğlu'na dair yaptıkları röportajdır. *Dost Dosta Ayna* başlıklı bu röportajda Özdenören, Zarifoğlu'nu şöyle tanımlıyor: "Bir defa şair bir adam. İki: Sanatkâr. Üç: Baktığı tablonun estetik yanlarını gören birisi. Üstelik bütün bunlar kesbî değildir Cahit'te, vebîdir." Bu röportajda, sanatkâr kimliğinin yanı sıra bir dost, bir hemhâl, bir düşünce ve dava adamı, haysiyet sahibi bir Müslüman ve bulunduğu cemiyetin bir üyesi olarak Zarifoğlu'nun Özdenören'deki akislerini seyretmek ve Özdenören'in aktardığı hatıraların da katkısı ile Zarifoğlu'nu bir kere daha keşfetmek mümkün.

Zarifoğlu'nun çeşitli veçhelerine çeşitli vesilelerle ışık tutmak maksadıyla ortaya konmuş çalışmalar ile *Bir Dağ Nasıl Söylerse Öyle*'yi net çizgilerle ayıran ve böylelikle bu çalışmayı özgünlük merhalesine taşıyan en mühim farklılıklardan biri, *Şair Şaire Kanat* başlıklı bölümdür. Alâeddin Özdenören, Osman Sarı, Mustafa Ruhi Şirin, Hüseyin Atlansoy, Arif Ay, Celal Fedai, İhsan Deniz, Mevlana İdris Zengin, Mehmet Attila Maraş, Avni Doğan, Hasan Akay, Mustafa Aydoğan, Nurettin Albayrak, Seyfettin Ünlü, Cumali Ünalı ve Cahit Koytak'ın Zarifoğlu'nun hatırasına ithafen, zarif ruhlu şairi anmak, anlamak ve anılmasına vesile olmak maksadıyla kaleme aldıkları şiirlerden müteşekkil bu bölümdeki her şiir, adı geçen şairlerin his aynasına Zarifoğlu'ndan yansıyan birer akistir.

Çalışmanın "*Çok İnce Derin Bir Dev*" *İnsan, Hayat ve Eser* başlıklı yirmi üç yazıdan müteşekkil bölümünde ise Yılmaz Daşcıoğlu, Özlem Fedai, M. Fatih Andı, Celal Fedai, Büşra Sürgit, Dursun Ali Tökel, Hasan Akay, Gülsün Naki-

boğlu, Âlim Kahraman, Ersin Nazif Gürdoğan, Mehmet Narlı, Ali Ural, Mücahit Gündoğdu, Gülsemin Hazer, Nazım Elmas, Hasret Karali, Hüseyin Nebi Sağman, Fatma Özhan, Mustafa Balcı, Zeynep K. Şerefoğlu, Ali Şükrü Çoruk, Mehmet Samsakçı ve Ercan Yılmaz isimlerinin Zarifoğlu'nun kişiliği, hayatı ve eserleri üzerine yaptıkları değerlendirmelerden oluşan akademik yazılar yer almaktadır. Bu değerlendirmeler Zarifoğlu'nu, kendi medeniyet dairesindeki dertlerle dertlenen sorumlu bir Müslüman, İslami duyarlık sahibi adanmış bir kul, bir "kavram mimarı" ve düşünce adamı, estetik idrak sahibi bir şair, romancı, hikâyeci ve çocuk hikâyecisi, edebi bir cemiyetin üyesi, bir eğitici ve okuyucularıyla daima dirsek temasında bulunan bir editör olarak farklı kimlikleriyle tanıtmaktadır.

Çalışmanın "*Anılar Defterinde Gül Yaprığı*" başlıklı son bölümünde ise Arif Ay, Nurettin Durman, Sadık Yalsızuçanlar, Mustafa Aydoğan, Mehmet Gemci, Fahri Tuna ve İbrahim Yavuz Zarifoğlu, Zarifoğlu'na dair anı, duyuş ve tanıklıklarını anlatıyor. Müşterek çalışmanın bu bölümü, Zarifoğlu'nun kişiliği ve bilhassa insani yönü hususunda bizleri bir kere daha aydınlatıyor.

Türk Edebiyatının temsil gücü en yüksek sanatçılarından biri olan Zarifoğlu'nun vefatının otuzuncu yılında okuyuculara sunulan *Bir Dağ Nasıl Söylerse Öyle* adlı bu çalışmadaki yazılarda yalnızca sanatçının eserleri ve sanatı üzerine yapılan akademik tespitlerle yetinilmemiş, aynı zamanda Zarifoğlu'nun hayat hikâyesinden, yaşanmışlıklarından, idrakinden ve ruhundan da beslenerek çok yönlü bir Zarifoğlu portresi ortaya konmuştur. Zarifoğlu'na ithafen yazılan şiirlerle, Özdenören röportajıyla ve hatıralarla zenginleştirilen çalışma, sadece eserlerine değil şahsiyetine de hayranlık uyandıran Zarifoğlu'nun tedrisinden geçemese de eserlerinden müstefid olmaya gayret gösteren biz okuyuculara, Türk Edebiyatına ve Zarifoğlu literatürüne emsalsiz bir armağandır.